

Život

Hrvatska je s koronom dobila šansu za reset i stvaranje boljeg, kvalitetnijeg turizma. Kakvu ulogu u tome imaju otoci?

Maja Jurišić iz udruge Pokret otoka priča o važnosti hrvatskih otoka i kako ih odgovorno razvijati

FOTO: Getty Images/iStockphoto

[Barbara Matejčić](#) 02. 12. 2020. 147 preporuka

Čujete li svoje otoke? – pitao je veliki šareni natpis izvješten na bok jedrenjaka Polaris, na kojem su se tog listopada 2016. okupili otočani i oplovljavali otoke. Udružio ih je Pokret otoka, tada još neformalna inicijativa, nastala kao odgovor na potrebu aktivnih otočana za umrežavanjem i suradnjom u nastojanjima da podignu kvalitetu života na otocima.

Danas je Pokret otoka prepoznata udruga za održiv i odgovoran razvoj hrvatskih otoka. Kao koordinatoricu Pokreta otoka tada smo upoznali **Maju Jurišić**, Splićanku, koja je radne i životne adrese zbrojila u Zagrebu, na Šolti, u Bruxellesu i odnedavno na Hvaru.

Cilj joj je tada bio da Pokret otoka otočanima da znanje, podršku, kontakte, nove ideje i osjećaj da nisu sami – da se međusobno povezuju. Što se od tada događalo, razgovaramo s Majom Jurišić, koja je danas predsjednica Pokreta otoka.

MATEJČIĆ: Prošlo je pet godina od začetka ideje Pokreta otoka, na početku neformalne inicijative, a danas registrirane udruge. Što ste uspjeli postići i na koje ste prepreke nailazili?

JURIŠIĆ: Nisam sigurna gledam li na činjenicu da je prošlo toliko godina kao tek ili već pet godina. S jedne strane proletjele su godine, a s druge se toliko toga dogodilo da izgleda kao da cijeli proces traje puno puno duže. Na početku smo bili promatrani kao nekolicina aktivista koji se bune, no učenjem i širenjem mreže, upoznavanjem drugih otočnih zajednica, ojačali smo i danas smo prepoznati kao tim profesionalaca, edukatora, pokretača, kojima je cilj potaknuti samoodrživo društvo.

S fokusom na snazi pojedinca, značajno smo utjecali na društvenu svijest, inspirirali brojne dionike na pokretanje ideja i projekata, kreirali virtualna radna mjesta te zaposlili otočane, izgradili povjerenje među dionicima na svim razinama, educirali i tehnološki unaprijedili otočne zajednice, potaknuli transparentnost političkih procesa i osvijestili širu javnost o važnosti sudjelovanja u njima. Zapravo, kad se prisjetim početaka, realizirali smo poruke koje smo i poslali – ‘Čujete li svoje otoke’ i ‘Čujemo li se’.

Institucije su počele slušati i učinkovitije zadovoljavati potrebe otočana, ali i otočani su prepoznali snagu jedni u drugima te se umrežili i osnažili stvarajući tako temelje za zajedničku viziju i dugoročno održiv razvoj. Svaki čovjek, baš kao i svaki otok, važna je i presudna karika u lancu bolje i zajedničke budućnosti. Danas možemo ponosno reći kako smo provedbom raznih projekata, edukacija, tribina i rasprava izgradili mrežu povjerenja i znanja koja će znati odgovoriti na izazovna vremena pred nama.

Prepreke su klasične, uvijek je prisutan otpor i nerazumijevanje prema novim pristupima promišljanja i rada, nedostaje entuzijazma i vizije, preglasni su oni koji ne žele da ništa novo uspije, dok nam mladi talentirani ljudi masovno napuštaju otoke. No ipak se nalazimo u specifičnoj ‘korona situaciji’ koja je nama omogućila jačanje virtualne mreže i širenje principa rada od kuće, odnosno s otoka, koji smo i prije zagovarali.

Posljednjih mjeseci otvorile su se brojne mogućnosti razvoja i financiranja projekata koji se fokusiraju na održive modele, inovacije, digitalizaciju i zelenu ekonomiju. Vjerujem da ćemo, kao i do sada, umjeti prepreke pretvoriti u inspirirajuće izazove, a krizu u priliku za rast.

MATEJČIĆ: Početkom studenoga sam boravila na Istu. Otočani tamo ne traže puno od Grada Zadra, kojemu administrativno pripadaju, no ni to godinama ne mogu dobiti. Je li takav oglašujući i zanemarujući odnos kopna prema otocima uobičajen u cijeloj Hrvatskoj?

JURIŠIĆ: Rekla bih da je takav zanemarujući odnos bio uobičajen svugdje, ali posljednjih nekoliko godina su otočani dobili puno više pažnje. Kroz naše se aktivnosti pokazalo i da se pažnja dobije lakše kad smo jedni uz druge i kad se međusobno podržavamo s obzirom na to da često dijelimo sličnu problematiku i imamo potrebu za slanjem zajedničkih poruka prema donositeljima odluka.

Važno je i uvijek iznova naglasiti da smo mi država koja se hvali da ima preko 1000 otoka, no kad pričamo o naseljenim otocima govorimo o jedva njih pedesetak od kojih je tridesetak mjesnih odbora, odnosno otoka čija se nadležna jedinica lokalne samouprave nalazi na kopnu ili drugom otoku. Odnos prema takvim otocima puno je lošiji u odnosu na one otoke koji lokalnu samoupravu imaju na svojim otocima.

Potrebno je dodatno osvijestiti sve članove zajednice o važnosti sudjelovanja u političkim procesima, ali i educirati širu javnost o načinima komunikacije i participacije. Upravo smo zbog toga pokrenuli nekoliko radnih skupina s relevantnim institucijama i voditeljima otočnih zajednica, s ciljem kreiranja dijaloga i uspostave redovite razmjene mišljenja i zajedničkog definiranja prioriteta usklađenih s realnim otočnim potrebama.

Ističemo i da je odnos lokalne samouprave i otoka kompleksniji od isključivo financijske podrške. Podrška može biti pružena na razne načine, od prometnog povezivanja, promocije ljepota i posebnosti svakog otoka, uključivanja lokalne zajednice u procese donošenja odluka, prijenosa znanja i iskustava iz razvijenijih sredina.

Život na otoku je izazovan i teže se dolazi do stvari koje su ljudima u urbanim sredinama lako dostupne. Mi se zalažemo za kreiranje ciljanih edukacijskih i financijskih podrška koje će se temeljiti na dijalogu, strateškom planiranju, umrežavanju i uspostavi dugoročnih partnerstva među svim relevantnim dionicima.

MATEJČIĆ: Kroz vaš rad u Tajništvu čiste energije za EU otoke u Bruxellesu upoznali ste se s pozicijom otoka diljem Unije. Koliko se politika prema otocima razlikuje od zemlje do zemlje i na koje bismo se trebali ugledati?

JURIŠIĆ: Možda će mnogima zvučati nevjerojatno, ali u odnosu na druge države EU, Hrvatska ima iznenađujuću prednost. Naime, jedna smo od rijetkih država koja ima Zakon o otocima te priprema strategiju za razvoj otoka temeljenu na deklaraciji o pametnim otocima.

Zapravo sam jako često imala priliku Hrvatsku spominjati kao primjer dobre prakse planiranja otočnog razvoja.

No kad govorimo o realizaciji i kvaliteti planiranja, to je već druga priča i na tome svi zajedno imamo još puno posla. Činjenica je da se u svim državama otočani uglavnom bore sami za sebe. No danas kada su prepoznati kao jedni od ključnih dionika tranzicije te uvršteni u europske strategije i financijske planove, sve više država u svoje politike uvrštava i planove za otoke te se kreiraju platforme koje povezuju otočne dionike diljem Europe i svijeta.

Jako je puno primjera dobre prakse na koje se možemo ugledati, a zahvaljujući trenutnom okretanju cijelog svijeta na online djelovanje, imamo jedinstvenu priliku povezati se, učiti od drugih i pronaći rješenja koja možemo implementirati u svoje lokalne zajednice. Ono što bih istaknula kao važnu razliku na EU razini je definitivno razlika 'sjevera i juga'.

Naime, razina svijesti, kvaliteta života, financijska spremnost na ulaganje i sveopća gospodarska slika u Nizozemskoj, Njemačkoj ili Švedskoj uvelike se razlikuje od situacije koju imamo u Italiji, Grčkoj ili Hrvatskoj. To su potpuno različiti konteksti razvoja otoka i načina života te su mnogi od njih godinama ispred nas u razvoju održivog načina života.

Također, u kontekstu energetske tranzicije, neopisiva je razlika između otoka koji su strujnim kabelom povezani s kopnom i onih koji su potpuno otkinuti i svoju energiju moraju proizvoditi na otoku. Sukladno specifičnostima koje svaki otok nosi, nužno je i da države prilagode strategije i mjere koje će prema njima usmjeriti.

MATEJČIĆ: Otoci se desetljećima suočavaju s depopulacijom. Što bi bilo potrebno da se otočani zadrže i privuku novi stanovnici na otoke?

JURIŠIĆ: Depopulacija je nažalost sudbina otoka već dulje vrijeme. Otoci su postali više destinacije za odmor, a manje prostor za život. Moderan čovjek danas traži jednostavnost i laku dostupnost osnovnim sadržajima poput vrtića, škole, fakulteta, posla, adekvatne zdravstvene usluge i slično. Uzmimo u obzir i da su zime na otoku izazovnije od kopnenih zima. Sve je to dodatno veći izazov za manje i udaljenije otoke.

Općenita boljka našeg gospodarstva jest nepostojanje većeg broja proizvodnih gospodarstvenika koji bi pridonijeli zapošljavanju, revitalizaciji manjih sredina, privlačenju investicija, razvoju dodatnih infrastrukturnih i popratnih sadržaja. Kad govorimo o naseljavanju otoka, najvažnija karika je rješavanje stambenih pitanja za mlade otočane koji se žele osamostaliti, ali i za nove otočane koji nemaju nekretnine na otoku.

Dodatno, ukoliko bismo na otocima razvili područje dugoročnih najмова nekretnina umjesto isključivo kratkoročnih turističkih aranžmana, mogli bismo otvoriti cijelu novu tržišnu nišu. Ono što je već neko vrijeme trend u svijetu, a trenutno se širi i u Hrvatskoj, znatno je povećanje broja ljudi koji rade od kuće i onih koji rade putujući po svijetu. Nazivamo ih remote radnicima i digitalnim nomadima. Primjećujem dosta ljudi koji su rad od kuće zapravo pretvorili u rad s otoka.

Kroz razgovore čujem da je sve više onih koji su odlučili ili razmišljaju da se potpuno presele na otok. Čini se da su novi stanovnici privučeni, vidjet ćemo kako će se zajednica prilagoditi toj promjeni i što će sve biti potrebno da potaknemo i zadržimo nova naseljavanja. Na nama je da jačamo zajednicu i kreiramo prostor za edukaciju, umrežavanje i dijalog.

MATEJČIĆ: Pandemija nam je ukazala da na (hiper)turizam na kakav smo naučili ne možemo nužno računati. Kako bi trebao izgledati održivi turizam na otocima i koje su gospodarske alternative održivosti otoka?

JURIŠIĆ: Turizam kakav smo imali je na sreću naglo zaustavljen i svi smo sad već svjesni da nema povratka na staro. Svima nam je bio potreban dobar reset, no pitanje je hoćemo li znati iskoristiti priliku koja nam se pružila. Mislim da se imamo šansu pozicionirati kao još uvijek zelena i očuvana destinacija, poželjna za rad i život.

U vrijeme kada su cijelom čovječanstvu zdravlje i sigurnost na prvom mjestu, mi živimo na otocima s nepresušnim izvorima čistog zraka, sunca, mora, prirode, tišine i slobode. Upravo je korona ogolila činjenice koliko možemo biti zahvalni na prostoru na kojem živimo, ali i koliko su nam osnovne potrebe poput zdravstvene skrbi i prijevoza ugrožene i nesigurne. Održivi turizam na otocima ne može preživjeti sam za sebe.

Sve što se događa u otočnoj zajednici je međusobno povezano i direktno utječe na procese. Mišljenja sam da turizam treba sagledavati kao dio sveukupnog procesa te ga povezati s poljoprivredom, energetikom i kulturno povijesnom baštinom. Naime, budući turisti koje želimo vidjeti na otocima su oni koji će birati destinacije koje brinu o okolišu, koriste obnovljive izvore energije, svojim razvojem doprinose borbi protiv klimatskih promjena, potiču i podržavaju lokalnu proizvodnju, žele biti upoznati s tradicijom i običajima mjesta koje posjećuju...

No da bismo krenuli u tom smjeru trebamo osviještene članove zajednice spremne na ulaganja, prilagodbu i suradnju te primjere dobre prakse koji se mogu jednostavno replicirati. Upravo tu vidimo svoju ulogu kroz diseminaciju informacija, kreiranje ciljanih edukacija i alata za jačanje zajednice te njihovo umrežavanje na svim razinama, što će doprinijeti razvoju novih, alternativnih modela održivosti otoka.

MATEJČIĆ: Živjeli ste na Šolti, a nedavno ste se preselili na Hvar. Zbog čega?

JURIŠIĆ: Neko vrijeme sam razmišljala o drugom otoku. Želja mi je što više naučiti o otočnim zajednicama, a najbolje se uči u suživotu s njenim članovima. Na Šolti sam provela sedam predivnih godina, no trebala mi je promjena. Posljednje dvije godine proputovala sam nekoliko država i posjetila desetke različitih otoka.

Bilo je to predivno iskustvo koje mi je neprocjenjivo obogatilo život, no istovremeno i potvrdilo da sidro želim baciti u Dalmaciji. Tu sam doma i tu želim doprinijeti svojim iskustvom i radom.

Dok sam ovo ljeto kampirala na Hvaru, upoznala sam ga bez uobičajene turističke vreve i osjetila na drugačiji način nego do sada. Stari Grad me se najviše dojmio svojim šarmom, poviješću, lokacijom i ljudima pa sam tamo odlučila započeti svoju hvarsku avanturu. Bio je to obostrani klik, nekako osjećam kao da je Hvar zapravo odabrao mene, a ja se nisam puno opirala.

[Maja Jurišić, Pokret otoka,](#)

[Impressum](#) [Oglašavanje](#) [Kontakt](#) [Karijere](#) [Uvjeti korištenja](#) [Pravila o privatnosti](#)